

RYLANDER, A[XEL]

Flygskrift för åttatimmarsdagen.

Stockholm
1898

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

titel 1892

Polit. ekon.
Arbetarefr.

(Bj)

Flygskrift

för

Åttatimmarsdagen

af

A. Rylander.

Pris 5 öre.

Pris 5 öre.

Åttatimmarsdag! — ett rättvist och oafvisligt kraf.

Det förtäljes om en af den grekiska forntidens män, att han, då den första vattenkvarnen sattes i gång, råkade i hänförelse, förespående en lycklig och ljus framtid för arbetets slafvar nu, då de skulle slippa draga den tunga handkvarnen.

Tänk om det blifvit denne man förunnadt att se ångan och elektriciteten träda i det mänskliga arbetets tjänst; att se slagan aflösas af ångtröskverket, lien af slättermaskinen, handräfsan af hästräfsan, mjölkammaren med skumslef och handkerna af mejeriet med separator och extraktor, handsågen af ram- och cirkelsågen, handhyfveln af ånghyfveln, synålen af symaskinen, spinnrock och väfstol af mekaniska spinneri- och väfverimaskiner, gamla verktyg af nya, segelskutan af ångfartyget, forvagnen af järnvägståget och hundra andra lika märkliga aflösningar; blifvit honom förunnadt att skåda alla nya, förbättrade och förenklade arbetsmetoder, korteligen, allt som efter hand framträdt och nu bidrager att mångdubbla arbetets alstringsförmåga.

Hvad måne han, som så fröjdades öfver den första vattenkvarnen, skulle hafva sagt om han sett huru ännu i dag det arbetande folket fortfarande får stå i och slafva i 10—12, ja 14 timmar dagligen och mera?

Ja hade han varit klarsynt, skulle han hafva sagt, att en litet eller intet arbetande öfverklass på ett skamligt och hänsynslöst sätt, efter hand som arbetets alstringsförmåga ökats, lagt vantarna på alla häraf kommande fördelar.

Är det också icke en nedrig oförrätt mot den stora arbetande massan, att det senaste århundradets uppfinningar, upptäckter och framsteg på alla områden, som i så hög grad frammanat *möjligheten* af arbetstidens förkortning, likväl, tack vare ett förvändt samhällssystem, *icke* medfört någon sådan?

Är icke detta orätt?

1898

Eller har slafvarnes klass ingen rätt att fordra sin börda lättad, då naturens stora kraftkällor genom sinnrika maskiner af tvingas en allt större mängd kraft, som i det mänskliga arbetets tjänst gör sådana under?

Eller har denna arbetets kollossalt ökade alstringsförmåga ändå icke varit stor nog för att medgifva arbetstidens förkortning?

Ack jo! Både det ena och det andra. Men saken är den, att öfverklassens pretentioner på lyx och öfverflöd ha växt i kapp med arbetets ökade alstringsförmåga.

Samma öfverklass, som himlar sig öfver näringarnas undergång och egen ruin, så fort arbetarne fordra kortare arbetstid, äro alls icke rädda för, att för *egen* del undandraga väldiga mängder arbetstid och arbetskraft från det nyttiga arbetet.

Själftva arbeta de mycket litet eller alls intet och taga till på köpet undan till sin bekvämlighet enskilda tjänare i många tiotusental. Och deras fina våningar och villor, toaletter, kräsliga föda, ekipager, hundar o. d. Huru mycket arbete åtgår icke för att frambringa och underhålla allt detta?

Millioner och åter millioner timmar onödigt arbete, och ändå bafva vi icke här talat om statslyxen, militarismen, prestadömet m. m. Och den af den kapitalistiska ordningen framkallade *arbetslösheten*? Huru många arbetstimmar gå icke härigenom förlorade?

Öfverklassen är nog fräck att söka inbilla underklassen, att det är till välsignelse för arbetarne all denna lyx och detta öfverflöd, därför att det härför fordras arbete och öppnas arbetstillfällen. Och underklassen har ofta varit nog enfaldig att nappa på kroken.

Och dock borde väl äfven det största nöt begripa, att ju flera som syssla med onyttigt arbete (eller ingenting göra), ju *mera* måste de arbeta som äro sysselsatta med nyttigt arbete, alldenstund *alla* måste *lefva* af det *nyttiga* arbetet.

Dylika välsignelser kunna arbetarne därför godt undvara för den verkliga välsignelsen att få förkortad arbetsdag.

Ädelmodiga öfverklass! Då mänskligheten blifvit välsignad med arbetssparande maskiner, lägger du vantarna på de nya fördelarna genom att ge en del slafvar sparken och låta de öfriga arbeta lika länge som förut.

Dock! Ditt goda hjärta öppnar sig. För att minska arbetslösheten låter du bygga kaserner, fästningar, pansarbåtar, palats, villor, dukar läckra bord, skaffar dyrbara kläder, omger dig med tjänare och njuter af lifvet.

Ack du ädelmodiga öfverklass! Du är icke blott ädelmodig, du är äfven mycket vis, som är i stånd att finna på ett så praktiskt medel att lindra arbetarnes lidanden.

Men — om arbetstidens förkortning vill du icke höra talas.

Vi se emellertid att öfverklassen ej är buskablyg, då det gäller att för *sin* del taga undan arbetstid.

Måtte arbetarne häraf lära, att det *går an* att förkorta arbetstiden, och måtte de på samma gång lära sig att de ha rätt att fordra kortare arbetstid (och högre lön) som sin andel af framåtskridandets frukter.

Attatimmarsdagen och arbetslönerna.

Den förkortade arbetsdagens inflytande på lönernas storlek är utan all motsägelse för arbetarne normalarbetsdagsfrågans både viktigaste och ömtåligaste sida.

Arbetaren, som slafvar i 12 till 14 timmars dagligt arbete och som gärna skulle önska kortare arbetstid, vågar dock icke ens tänka ditåt så länge han fruktar, att kortare arbetstid med nödvändighet skall medföra lägre lön.

När därför arbetsgifvarne besvara arbetarnes begäran om kortare arbetstid med hot om lägre löner, är det sannerligen icke underligt, om mången arbetare finner saken betänklig nog.

De som arbeta för tim-, styck- eller ackordslön förtjäna naturligtvis mindre än förut, om arbetstiden förkortas utan att lönen höjes.

De måste sålunda söka *höja* ackorden *samtidigt* med att de *minska* arbetstiden, om deras ekonomi icke skall bli lidande af den kortare arbetstiden.

De däremot, som arbeta för dag-, vecko-, månads- eller årslön — och de utgöra flertalet af Sverges arbetare — behöfva endast söka *bibehålla* den förutvarande lönen, då arbetstiden sänkes, för att slippa se sin arbetsinkomst minska.

Det ser sålunda ut, som om det vore svårare för de förre än för de senare att komma till rätta med frågan. De förre ha dock en trumf på hand som de senare icke ha, nämligen att de i de flesta fall äro *yrkesarbetare*, och såsom sådana naturligtvis böra ha lättare att genom sin organisation ge kraft och eftertryck åt sina fordringar, under det de senare i allmänhet bestå af *icke yrkesarbetare*.

Arbetarne af båda de här nämnda slagen tro dock ännu ofta nog, att arbetsförtjänsten blir mindre om arbetstiden blir kortare.

För att skingra denna villfarelse, måste vi klargöra förhållandet mellan arbetstid och arbetslön både sådan den *är* och sådan den *borde* vara.

Mycket ofta möter man hos arbetarne detta resonnemang: om jag arbetar i 12 timmar för 25 öre i timmen, förtjänar jag 3 kronor om dagen, men om jag arbetar 8 timmar för samma timlön, blir min daglön endast 2 kronor om dagen.

Arbetarne i allmänhet äro ännu icke tillräckligt upplysta

om de i samhällets ekonomiska lif verkande omständigheterna, för att kunna taga en *vidsträcktare* öfersikt öfver normalarbetsdagsfrågan eller för att kunna se den i samband med den storindustriella utvecklingen, det vill här säga: göra klart för sig arbetets *ökade alstringsförmåga* som efter hand blir allt större och större.

Arbetarne i allmänhet göra härvidlag som de ofta göra, de taga det skenbara för det riktiga.

Det låter ju också *onekligen* ganska riktigt det påståendet, att man kan hinna förtjäna mera på längre tid än på kortare, och det är, som nämnts, icke underligt att många fastna på den kroken. Men dessa glömma då en sak, eller rättare, de märka icke att de lefva i ett samhälle där de *icke* få hvad de göra rätt för, och där arbetaren, om han arbetar litet eller mycket, i *alla fall* får lämna till kapitalets innehafvare allt hvad han frambringa utöfver sin mot svältgränsen nedpressade lön.

Arbetarne måste, för att rätt uppfatta frågan om kortare arbetstid, göra klart för sig, att arbetets alstringsförmåga är *bedydligt* större nu än förr, och att denna arbetets ökade afkastning hade bort för arbetsklassen medföra såväl *förkortning af arbetstiden* som ock *högre löner*.

Hvarför har det då icke gått så? Jo, emedan en litet eller intet arbetande klass lägger beslag på *allt* hvad det arbetande folket frambringat, för att sedan ge dem åter *en del* under namn af arbetslön, hvars storlek i det nutida samhället står på svältgränsen och *sällan har det rätta sammanhanget med det utförda arbetets värde*.

Därför se vi också jordbruksarbetare och grofarbetare för 12 till 14 timmars arbete erhålla 300—500 kr. om året, handverkare, industriarbetare m. fl. för 10 à 12 timmar 500—700 kr., folkskollärare, förmän, lägre ämbetsmän och dylika för 6 à 8 timmar 700—1,500, högre ämbetsmän, prester, officerare, fabrikanter, grosshandlare, godsegare, kupongklippare, direktörer o. s. v. för 0, 3, 4 timmar dagligt arbete erhålla från 2 à 3 till 50 à 100,000 kr. och mera i årlig inkomst, för att nu ej tala om majestätet med guds nåde.

Om det nu verkligen vore som den kortsynte arbetaren tror, att ju längre jag arbetar, dess mer förtjänar jag, så vore det ju klart att de, som arbeta längst — och hårdast — skulle erhålla högsta lönen och tvärtom. Men som man ser är detta i det dagliga lifvet icke förhållandet, *utan de, som arbeta längst och hårdast, få tvärtom minsta lönen*.

Huru nu förklara detta?

Svaret lyder: *i kapitalistsamhället är det någonting annat än det utförda arbetet som bestämmer arbetslönens storlek*.

Härpå kan svaras och erinras;

att tungt och obehagligt arbete får anses mer än uppväga fackkunskap eller andra insikter;

att det icke alltid fordras omfattande kunskaper för att kunna skrapa åt sig stora inkomster;

att öfverklassen kan förskaffa sig sin bildning endast därigenom att underklassen arbetar samman de härför erforderliga utgifterna;

att om högt aflönade ämbeten och dylika platser lämnades åt den minstbjudande, såsom fallet är vid kroppsarbete, skulle en betydlig förändring inträda härutinnan;

att största delen af de flesta öfverklassinkomster icke kunna kallas inkomst af eget arbete, utan af *andras* arbete; och slutligen

att de stora inkomsterna, slöseriet, lyxen, vällefunden och sysslolösheten på samhällets höjder möjliggöres *endast* därigenom att arbetarnes stora massa får nöja sig med små eländiga inkomster, umbäranden, försakelse och omåttligt lång arbetstid.

Arbetslöshetens storlek betingas i detta förvända samhälle icke af arbetets verkliga värde utan af tillgång och efterfrågan på arbetare.

Ju längre arbetstiden är, ju mindre efterfrågan på arbetare och ju lägre löner. Ju kortare arbetstid, ju större efterfrågan på arbetare och ju större utsikter, om icke att höja lönerna, så åtminstone att hindra dem från att falla ytterligare. Så är det och så blir det så länge det *nuvarande* lönesystemet består.

Det är ju också mycket lätt att begripa, att i en tid, då maskinerna allt mera börja ersätta handarbetet, så måste antingen arbetslöshet eller sjunkande löner bli följd, eller också måste arbetstiden förkortas. Hvarje maskin som kommer till, är, som arbetskraft betraktad, liktydig med ett större eller mindre antal arbetare. Nu skulle detta antal arbetare få behålla sitt arbete, om arbetstiden nedsattes, men — öfverklassen föredrager att antingen indraga dem i lyx- och annat onyttigt arbete eller låta dem gå arbetslösa och trycka ned lönerna.

Det ges exempel på, att arbetare under långa tider, då de fått sin arbetstid nedsatt och lönen likaså, på grund häraf uttalat sig mot åttatimmarsdagen.

Om dessa arbetare blott besvärade sig med att tänka efter, huru det skulle kunna vara möjligt, att afsätta alla de enorma produktmassor, som frambringas af arbetsklassen under 12 à 14 timmars dagligt arbete, då arbetsklassen i löner icke erhåller så mycket att den kan köpa dessa varor, och då öfverklassen i all sin glupande rofgrighet dels icke mäktar förbruka öfverskottet, dels icke heller vill göra det, utan samlar på hög tills förråden bli för stora samt kriser, arbetslöshet och sjunkande löner bli följd.

Ännu en gång: så länge en arbetare icke har fullt klart för sig, att det *går an* att förkorta arbetstiden *utan* att lönen behöfver sjunka, så blir han en motståndare till förkortad arbetsdag.

Af intet blir intet, tänker han, och måste sålunda ha klart för sig *hvarifrån* arbetsgifvaren skall taga medel att betala lika lön för kortare som för längre arbetstid.

Vi ha förut sett, huru öfverklassen för *sin del* förstått att taga undan väldiga massor arbete i form af all möjlig lyx och öfverflöd samt en stor tjänstepersonal för sin bekvämlighet m. m.

Nåväl! Den väldiga massa arbete, som underklassen får utföra till öfverklassens underhåll, måste minskas litet — och man har förkortad arbetsdag utan sjunkande löner. Eller tydligare: öfverklassen måste afstå en del af rofvet.

Nu blir frågan: huru få öfverklassen att nöja sig med mindre rof? Och huru få 8-timmarsdagen genomförd?

På den första frågan kan svaras: för det första blir öfverklassens rof icke så mycket mindre under 8-timmars än under 12- eller 14-timmarsdagen, emedan en arbetare arbetar raskare och ihärdigare under 8-timmars arbetsdag än under 12 à 14-timmars, och för det andra komma ständigt nya och förbättrade maskiner och arbetsmetoder att ge arbetsgifvarne mer än riklig ersättning för den förkortade arbetstiden. De som hålla före, att det »tjänar till ingenting» att arbeta för en normalarbetsdag, då maskinerna i alla fall skola frammana ny arbetslöshet och ytterligare trycka ned lönerna, vilja vi blott erinra att arbetarne i alla fall ha den reela behållningen kvar af åttatimmarsdagen att de slippa tråla i 12 à 14 timmar, och dessutom går det ju an att ytterligare nedsätta arbetstiden då så fordras.

På den andra frågan svaras:

åttatimmarsdagen måste lagstadgas.

Åttatimmarsdagen bör lagstadgas.

Arbetets frihet och aftalets frihet är i fara, ropa normalarbetsdagens motståndare, då fråga blir om att i lag stadga den tid, hvarutöfver ingen arbetsgifvare får tvinga någon att arbeta.

Arbetsgifvarne och deras talrör i tidningspressen fråga ständigt: hvarför kan inte arbetaren få arbeta längre än 8 timmar om dagen om han vill det? Och hvarför kan inte aftalet mellan arbetare och arbetsgifvare få vara fritt?

Hur länge skall arbetaren låta smörja sig om munnen med dylika fraser?

Vet icke arbetaren, att aftalets frihet ser ut så här: *vill du inte vara nöjd så har du full frihet att bli utan arbete!*

I många fall vågar arbetaren vid arbetsuppgörelse icke ens *fråga* efter arbetstidens längd, ännu mindre söka göra sin vilja gällande.

Och de arbetare, som *önska* få arbeta längre?

Ja, de måste lära sig inse att lång arbetstid är till *skada* för hela arbetsklassen både ur hälso- och lönesynpunkt.

Arbetarne kunna visserligen i många fall genom en stark organisation tilltvinga sig kortare arbetsdag, men följderna af detta sätt för frågans genomdrivande blir den, att arbetsmarknaden kommer att bli en ständig krigsskådeplats, där striden föres med växlande lycka och stor förlust å båda sidor. Enda sättet att förekomma dylika tvister och slitningar är att införa *lagstadgad åttatimmarsdag*.

Arbetarne kunna också med större enighet samla sig kring fordran på lagstadgad åttatimmarsdag, än de kunna göra om dess genomförande på andra sätt.

Mången, som i den ovissa striden mellan kapital och arbete ej vill eller vågar äfventyra sin anställning och sin familjs existens och därför hellre böjer sig för öfverdrifna fordringar, skulle efter *lagens* bud om åttatimmars arbetstid med glädje rätta sig, därför att lagens bud skyddade honom.

Groll och kif mellan kamrater i denna fråga skulle upphöra.

Massor af tim-, styck- och ackordsarbetare, som nu ofta nog ingenting bättre begära än att få stå i, hvarför icke, i 16—18 timmar om dygnet, skulle säkerligen med glädje hälsa ett lagbud om åtta timmars arbetsdag, som en gräns mot förstörande, lönenedtryckande konkurrens såväl mellan arbetsgifvarne som mellan arbetarne. Men så länge icke omättligen lång arbetstid är förbjuden i lag, så — »hvad tjänar det till att jag arbetar i endast åtta timmar, då andra i alla fall stå i sexton?»

Frågan om lagstadgad åttatimmarsdag är emellertid nu så pass omfattad och framskjuten bland arbetarne, att arbetsgifvarnes klass, med samhällets styrande och lagstiftande män i spetsen, snart nog måste välja mellan *ständiga förbittrade och förlustbringande strider mellan kapital och arbete* eller *lagstadgad åttatimmarsdag*.

Åttatimmarsdagens genomförbarhet.

»Åttatimmarsdagen kan icke genomföras» säger snusförnuttigt folk med tvärsäker ton.

Med genomförandet är det dock icke värre, än att saken för flera yrken är undanstökad i några af Nordamerikas förenta stater, för åtskilliga af Europas grufarbetare samt slutligen i Australien, där nyligen en lag antagits af parlamentet, om åttatimmars arbetsdag.

Detta bevisar åtminstone att åttatimmarsdagen *kan* genomföras.

Åttatimmars arbetsdag = bildning, helse och lifsglädje.

Det är mycket klumpiga vapen åttatimmarsdagens motståndare komma med, då de säga: finge arbetarne åttatimmarsdag skulle de bara lära sig en massa ofog.

Åttatimmarsdagens hätskaste motståndare äro att söka bland *dem*, som hvarken »så eller grafva». Tänk hvad ofog *dessa* då skola hinna lära sig.

Förbättringen i arbetarnes livsvilkor mötes icke af moraliskt förfall, utan af ädlare hemlif, af större lust för läsning, studier och deltagande i medborgerliga angelägenheter samt en stegrad känsla af ökad människovärde, som åter blir en driffjäder till ett människovärdigare uppförande.

Hur kan man vänta, att den, som från tidig morgon till sen kväll, får gå i hejdlöst slafveri, skall, med sin utsläpade kropp kunna hafva lust för någonting annat än äta och sofva och möjligen — rumla och göra ofog.

Veckans nedbrytande slafveri värkar därhän, att han äfven om söndagen är oförmögen att mottaga någon intellektuell odling.

Man erinrar om huru jordbruksarbetarens långa vinterkvällar användas.

Javäl! Men kom ihåg hurudana *förhållandena* äro på landsbygden. Och vänta med omdömet tills dess den klassmedvetna arbetarrörelsen hinner förskaffa *dessa* arbetare högre löner, bildande sällskapslif, klubbar och föreningar, som skola dana dem till vakna medborgare med själfllit, frihetskänsla och ett brinnande begär att kämpa för sin klass' frigörelse.

Redan nu förmärkes en ljuspunkt. De kvällar post och tidningar anländt sofver man icke!

Förtidigt brutna krafter och förtidig död är en omåttligt lång arbetstids följder, förutom andlig tröghet och oförmögenhet. Det är icke endast i de såsom mest hälsofarliga betecknade yrkena, där stoft och koldam bemänga lungorna, partiklar af metaller o. d. söndersarga dem, och där giftiga gaser, oren luft och bristande dagsljus förgiftar blodet och förstör hela organismen, som den långa arbetstidens fördärfliga följder visa sig, utan inom *alla* yrken och sysselsättningar.

Landsbygdens arbetare t. ex. anses i allmänhet ej ha synnerligen hälsofarligt arbete. Gör dock en titt in i backstugor och fattighus, där statskasernernas och torparkojornas *förbrukade* krafter inhysas, och den som tviflar skall få se af slit och släp vanställda gestalter, onaturligt krökta ryggar, darrande händer, armar och ben, sönderbrutna eländiga stackare, som fått börja träla vid åtta, nio år och sedan alltjämt i 12 à 14 timmar om dagen.

Skulle icke den långa arbetsdagens följder visa sig så som nyss nämnts, så visa de sig i slöhet, tungsintethet, lifsleda och likgiltighet för allt som ej står i nära samband med att äta och sofva.

Vilja vi se ett bildadt, starkt, friskt och lefnadsgladt slägte, medborgare och människor i ordets fullaste mening, så måste vi hafva *åtta timmars arbetsdag*.

www.books2ebooks.eu